

Miljödepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om Reviderat direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse – förslag från europeiska kommissionen (M2022/01945)

Inledning

Tekniska Verken i Kiruna AB har tagit del av remissen ”Reviderat direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse – förslag från europeiska kommissionen” (M2022/01945). Tekniska Verken har i detta fall valt att lämna yttrande tillsammans med Kiruna kommun.

Kiruna kommun och det kommunalägda bolaget Tekniska Verken i Kiruna AB (TVAB) instämmer i några delar i förslag till reviderat direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse, men ser samtidigt många delar som medför ökade kostnader och byråkrati utan direkt miljönytta.

Kiruna kommun är en kommun med under 23 000 invånare på en yta om cirka 20 000 kvadratkilometer. Vi har idag 20 kommunala avloppsreningsverk/-anläggningar utspridda i hela kommunen. Vi har ett reningsverk mellan 1 000-2 000 pe, två reningsverk mellan 2 000-10 000 pe och ett reningsverk >10 000 pe (Kiruna avloppsreningsverk dim. 27 000 pe) i kommunen medan de övriga är under 1 000 pe. Bland annat har vi tre markbäddar som är dimensionerade för 50–60 pe. Tidigare data från våra mätningar vid Kiruna avloppsreningsverk visar att temperaturen på inkommande spillvatten ligger som lägst på 3-4 grader i maj under snösmältning till som högst 10-12 grader i augusti. Medeltemperaturen ligger under 10 grader totalt sett under året. Vi har reningsverk lokaliserade i fjällvärlden där merparten av belastningen härrör från turistverksamheter under begränsade perioder av året. Vi har kallt klimat och kalla vatten, älvar med stora flöden och syrerikt vatten. Flertalet av de hårdare kraven i förslaget till nytt avloppsdirektiv skulle därmed omfatta vår kommun och våra reningsverk, i många fall utan direkt eller med mycket liten miljönytta.

Som ett exempel har vi ett reningsverk för >10 000 pe, vilket därmed eventuellt skulle komma att omfattas av kväverening och ställas krav i samma nivå som reningsverken i södra Sverige - 6 mg/l (85 % rening), trots att Bottenviken är känslig för fosfor och inte för kväve, vilket skulle medföra omfattande kostnader för utbyggnad av reningsverket utan egentlig miljönytta. Innan det renade spillvattnet når Bottenviken har det dessutom färdats via Torne älv, som är en stor välmående älv med syrerikt vatten, vilket ytterligare

minskar belastningen av näringsämnen i Bottenviken. Utspädningen av föroreningar innan det renade avloppsvattnet når Bottenviken är mycket stor. En kostnad för att bygga ut kväverening, med mycket liten miljönytta, skulle dessutom behöva fördelas ut på kommunens relativt få invånare.

Några saker som vi noterat med förslaget till reviderat direktiv är att det bland annat saknas undantag för verksamheter i kallt klimat, undantag kopplat till Weserdomen samt ställs krav på kostsam kväverening där sådan rening saknar miljönytta eller inte ens är möjligt att klara av kopplat till klimatet, införandetider som inte är realistiskt genomförbara samt att det i stort ställs teknikkraV istället för funktionskraV.

Kraven i ett direktiv ska utgöra minimi-/baskrav, men som det är nu skapar förslaget en minimi-/basnivå som medför höga kostnader och samtidigt ger mycket liten miljönytta framför allt för kommunerna i norra Sverige, norr om Norrtälje.

Av direktivet går att utläsa att förslagen skulle innebära stor mängd ökad byråkrati som medför att kostnader/resurser skulle behöva läggas på att klara rapporteringar m.m., med i flertalet fall mycket liten eller ingen miljönytta. Dessa kostnader/pengar är bättre att prioritera till konkreta åtgärder för att förbättra reningen där det ger mest miljönytta, t.ex. satsningar på rening i de största avloppsreningsverken (<100 000 pe) där det har potential att medföra positiva effekter på recipienterna.

Vi håller dock med förslaget om producentansvar för läkemedel och kosmetiska produkter, uppströmsarbete och möjligheterna att ställa krav på anslutna verksamheter.

Utöver ovanstående synpunkter vill Kiruna kommun och TVAB framföra följande synpunkter på artiklarna.

Artikel 2

Punkt 1: TVAB och Kiruna kommun anser att dagvatten som leds bort i en separerad ledning inte ska omfattas av begreppet "urban wastewater".

Punkt 4: TVAB och Kiruna kommun föreslår att den tidigare nu gällande definitionen av tätbebyggelse kvarstår och inte ändras enligt förslaget. Detta då den föreslagna definitionen riskerar att kraftigt försvåra tolkningen. Kiruna kommun har ett flertal turistorter som under begränsade tider av året har högre belastning och med mycket liten befolkningmängd övriga tider av året. Detsamma gäller på mindre orter, med mycket säsongboende/fritidshus eller liknande, där det största delen av året är liten befolkningmängd till att sommartid och under övriga högtider vara ökad till dubblerad befolkning. Med föreslagen definition är risken att dessa orter/byar omfattas av direktivet och därmed skulle behöva vidta åtgärder trots mycket låg belastning merparten av året.

Punkt 5: TVAB och Kiruna kommun anser att dagvatten ska omfatta både regnvatten och smält snö.

Punkt 6: Bräddning kan orsakas av många fler saker än regnvatten och därför bör det strykas från punkt 6 att bräddning ska ha orsakats av enbart regnvatten. Bräddning kan orsakas av bland annat stopp i ledningar, stopp i pumpstationer, regnvatten och smält snö. I Kiruna kommun har vi stora snömängder och det uppstår ofta kraftig snösmältning under våren/försommaren, framför allt i samband med regn.

Definitionen borde vara "bräddning från kombinerad ledning" i stället för den föreslagna.

TVAB och Kiruna kommun avstyrker förslaget om rapportering av bakomliggande orsaker för respektive bräddning då detta skulle medföra att den redan nu tunga byråkratin skulle öka ytterligare med tillkommande utredning och dokumentation samt rapportering, utan egentlig miljönytta. Den lokala tillsynsmyndigheten, som har bäst kännedom om verksamheterna och de lokala förhållandena, är mer lämplig att bevaka/ta del av uppgifter kopplat till bräddning.

Punkt 10: BOD7 bör kompletteras i definitionen av personekvivalent, då både BOD5 och BOD7 används som analyser och är vedertagna/standardiserade.

Punkterna 11-13: I Kiruna kommun har vi bland annat markbäddar med hög reduktion av näringsämnen. Enligt förslaget skulle markbäddar i princip inte vara godtagbara alternativ om teknikkraV ställs. Därmed måste funktionskraV ställas i stället för teknikkraV, för att möjliggöra olika typer av åtgärder/tekniklösningar som uppnår god reduktion. Dessa anläggningar är normalt sett robusta och har liten övrig miljöpåverkan i form av bland annat el- och kemikalieförbrukning.

Punkt 17: Det är viktigt att säkerställa att detta direktiv kan samordnas med övriga direktiv, bland annat Ramdirektivet för vatten. Det är oroande att direktivet är skrivet på sådant sätt att det missgynnar länder som Sverige och Finland med många sjöar och lång kust och gynnar länder med många vattendrag och kort kust.

Artikel 3

TVAB och Kiruna kommun avstyrker kraV på uppsamling och rening av spillvatten från så små tätbebyggelser som för 1 000 personer. Onödig byråkrati för liten miljönytta.

Det är helt oproportionerlig byråkrati, i förhållande till nyttan, att all efterlevnad ska rapporteras årligen och anläggningsvis till EU-kommissionen.

Även i denna artikel är det otydligt vad som avses med tätbebyggelse, vilket kan leda till helt orimliga bedömningar och kostnader utan eller med mycket liten miljönytta.

Artikel 4

TVAB och Kiruna kommun avstyrker bemyndigandet i artikel 4.3. Detta bemyndigande är mycket oklart vad det skulle kunna tänkas omfatta. Sådana frågor borde i stället kunna hanteras av medlemsländerna själva.

Artikel 5

TVAB och Kiruna kommun avstyrker regelstyrd planering av dagvatten och klimatanpassning och den ökade byråkratin detta skulle medföra. Förhållanden på olika orter/länder är så pass varierande att detaljstyrning passar illa. Vi ser att det är bättre med lokal anpassning.

Förvaltningsplanerna föreslås få ett mycket omfattande innehåll enligt annex 5, vilket TVAB och Kiruna kommun anser måste justeras och skrivas om.

Som det är nu föreslås en stor mängd rapportering som leder till mycket onödig byråkrati och därmed ökade kostnader i form av resurser, vilket måste undvikas.

Artikel 6

Artikel 6.1: Artikelns första stycke kan strykas.

Artikel 6.2: TVAB och Kiruna kommun avstyrker utvidgning av renings- och kontrollkraven i artikel 6.3 till reningsverk för små byar mellan 1 000 och 2 000 personer då miljönyttan i förhållande till byråkratin är oproportionerlig. Dessutom har vi i Kiruna kommun små orter i glesbygd som har syrerika älvar och andra vattendrag med kallt vatten som recipient, där miljönyttan med utsläppskrav och kontroll av BOD7 och COD är mycket liten eller saknas. Bland annat kan markbäddar vara godtagbara alternativ som ger hög reningsgrad av näringsämnen utan behov av ytterligare styrning och uppföljning av EU än den som redan finns via verksamhetsutövarnas egenkontroll och tillsynsmyndigheternas kontroll/tillsyn.

Artikel 6.4: Av denna framgår att enbart maxveckor med kraftigt regn är undantagna i vad som regleras avseende max GVB. Här behöver även finnas med situationen kraftig snösmältning.

Artikel 7

Artikel 7.1–7.2: Ställ funktionskrav i stället för teknikkra. Annex 1 och 2 behöver skrivas om.

Artikel 7.3: Ställ funktionskrav i stället för teknikkra.

Artikel 8

Tidsgränserna måste förlängas med minst 5–6 år för att möjliggöra tid för projektering, tillståndsansökan, upphandling och anläggningstid. I Kiruna kommun har vi långa vintrar

och därmed kort barmarksperiod, vilket medför att vi behöver tid för att hinna genomföra eventuella nödvändiga om-/utbyggnationer.

Förslaget på ett reglerat utspädningsförhållande bör antingen strykas alternativt bör ett utspädningsförhållande regleras för både sjöar, vattendrag och kustvatten.

Artikel 9

Mycket bra förslag! Viktigt att det blir ett producentansvar, där industrin tar ett större ansvar. Det måste dock utformas på ett sådant sätt att det inte ska gå att undkomma betalningsansvar genom att dela upp mängden på olika juridiska personer.

Artikel 11

Viktigt att tänka till i fråga om ökade reningskrav. Eventuella tillkommande reningssteg, som därmed medför ökad energiförbrukning, kommer att medföra att det innebär en ökad energimängd som också ska uppnå nationell energineutralitet. Vi måste undvika att öka energibehoven för reningsverken och ledningsnäten om vi samtidigt ska kunna nå energineutralitet. Även värme måste få tillgodoräknas samt gasformig och flytande biogas.

Artikel 13

I Kiruna kommun har vi en normal årsmedeltemperatur (luft) på cirka -1,0 grader Celsius. Reningen av syreförbrukande ämnen görs med teknik som bygger på mikrobiologi. Med vårt kalla klimat är mikrobiologisk rening därmed inte helt enkel att få till. Det blir ett känsligt system som inte hinner med vid varierande belastning. Därmed föreslår TVAB och Kiruna kommun att det ska kvarstå ett kallt-klimat-undantag i direktivet, som träder i kraft utifrån medelvattentemperatur i inkommande avloppsvatten, Förslagsvis i de fall medelvattentemperaturen understiger 10 grader Celsius.

Artikel 14

I artikel 14.1 framgår att en myndighet ska ta ställning till verksamheter som vill ansluta sitt avlopp till avloppsnätet. Dock får detta inte medföra att reningsverket inte får något att säga till om. Vad som är skadligt för ledningsnät och reningsverk/-anläggning måste vara upp till den aktuella VA-organisationen att bedöma.

Artikel 15

Omprovning av reningsverk vart sjätte år är helt orimligt. Det skulle innebära att ett verk i princip knappt hunnit vara i drift innan det ska omprövas. Detta måste undvikas. Omprovning måste vara styrd utifrån det faktiska behovet. Omprovning vart sjätte år skulle även medföra mycket omfattande byråkrati. Därmed avstyrker TVAB och Kiruna kommun artikel 15.3.

Artikel 18

TVAB och Kiruna kommun avstyrker hela artikel 18.

Artikel 20

Artikel 20.2 borde omfatta både slam och spillvatten samt bör återanvändning av slam på åkermark också ses som återvinning av fosfor och kväve.

Artikel 21

Se våra synpunkter på annexen. I övrigt har vi inga synpunkter på artikeln.

Artikel 22

TVAB och Kiruna kommun avstyrker de ökade kraven på rapportering. Rapporteringen medför kraftigt ökad byråkrati och arbetstid för sammanställningar, kompletteringar och administration generellt. Denna arbetstid och de resurser som skulle krävas är bättre att lägga på åtgärder och förbättringar där de ger mer miljönytta.

Artikel 26

TVAB och Kiruna kommun anser att frågan om skadestånd redan idag fungerar väl i svensk lagstiftning och behöver inte regleras ytterligare i avloppsdirektivet.

Annex 1

D5: Till onormala situationer bör åtminstone även kraftig snösmältning och stormar räknas.

Tabell 1: Komplettera med BOD7 och koncentrationen 30 mg O₂/l. Praktiskt är det viktigt att BOD7 kan användas, bland annat på grund av våra långa transportsträckor mellan verk och till laboratorium.

Tabell 2: Kväveretention måste även kunna tas i beaktande för sjörika länder som Sverige. Omskrivning av detta föreslås för att retention ska kunna tillgodoräknas även i sjörika länder.

Tabell 3: Här behöver det tydliggöras vad som menas och vad som egentligen ska ingå. Det är viktigt att direktivet samspelar med Ramdirektivet för vatten samt att ämnena/substanserna väljs utifrån tydliga syften.

Annex 2

I norra Sverige är havsområdena övergödda på grund av fosfor. Därför slår det mycket fel när EU i första punkten skriver att alla avrinningsområden vars vatten når Östersjön är övergödningsskänsliga. Detta skulle innebära att norra Sveriges avloppsreningsverk också skulle omfattas av krav på kväverening. Satsningar på kväverening ska ske där det ger miljönytta. Att ställa sådana krav generellt, utan hänsyn till vetenskap och med mycket liten miljönytta, är helt orimligt. Bedömningen om kväverening krävs måste göras på

saklig grund. En grov kostnadsuppskattning för att lägga till enbart ammoniumrening i vårt största avloppsreningsverk, dimensionerat för 27 000 pe (faktiskt belastning i snitt <20 000 pe), är minst 75-100 miljoner kronor, med en tillkommande driftkostnad på minst 800 000 kronor per år. En anläggning för rening av totalkväve skulle bli avsevärt dyrare. Kostnader med mycket liten eller ingen miljönytta.

TVAB och Kiruna kommun anser därav att EU:s ramdirektiv för vatten är fullt tillräckligt för att förbättra statusen i våra vattenförekomster. Denna fråga anser vi inte behöver hanteras i avloppsdirektivet.

Annex 5

Beskrivningen av innehållet i integrerade förvaltningsplaner känns mycket detaljerad samtidigt som det förefaller otydligt och kräva mycket administration. Vidare är dagvatten en komplex fråga som lämpligen inte hanteras i ett direktiv av detta slag. I stället bör frågan om dagvatten hanteras av medlemsländerna själva, utifrån lokala och regionala förhållanden.

Kommunvisa analyser enligt punkt 1 innefattar oklarheter och känns inte relevanta.

Innehållet som reglerar mål kopplat till belastningen från bräddningar, som finns i punkt 2, förefaller vara bindande. TVAB och Kiruna kommun anser att det inte bör vara tidsatt alternativt att punkten omformuleras så att det öppnar upp för lokala anpassningar, som inte detaljregleras som det nuvarande förslaget är formulerat.

I övrigt är TVAB och Kiruna kommun, som tidigare angett, positiva till en revidering av avloppsdirektivet och styrker förslaget i de avseenden som rör uppströmsarbete och krav på anslutna verksamheter, producentansvar för läkemedel och kosmetiska produkter samt ökade krav på anläggningar där investeringarna ger störst miljönytta.

Enligt uppdrag

Jan Fjordell

VD Tekniska Verken i Kiruna AB

Mats Taaveniku (S)

Kommunstyrelsens ordförande

Beslut fattat på delegation med stöd av kommunstyrelsens delegationsordning punkt 3.11.3, kommunstyrelsens beslut 2022-09-26, § 248.

